

**ДОКАЗВАНЕ, ДОКАЗАТЕЛСТВА И ДОКАЗАТЕЛСТВЕНИ
СРЕДСТВА**

НОРМАТИВНА УРЕДБА

Глава осма от ДОПК

§ 2 от ДР на ДОПК

чл. 36 – 44 от АПК

Глава четринадесета от ГПК

I. ДОКАЗВАНЕ

Един от основните принципи в административния процес е принципът на истинността (чл. 7 от АПК). В ДОПК този принцип намира отражение в принципите на обективност и служебно начало (виж. Фиш I.I.1. „Предмет и основни принципи”), които изискват административните актове да се основават на действителните факти от значение за случая, като на преценка подлежат всички факти и доводи. Разпоредбите относно събирането на доказателствата следва да гарантират и безпрепятственото провеждане на производството, дори при липса на необходимото съдействие от страните в производството.

Възникването, изменението, прехвърлянето/правоприемството и погасяването на правата и задълженията на лицата се извеждат въз основа на правните норми от тези факти на действителността, на които тя придава правно значение. За да издаде един акт, с който да се установи съществуването на едно данъчно или осигурително задължение, органът по приходите следва да е сигурен, че съответните правопораждащи, правоизключващи или правопогасяващи факти, релевантни за случая, са възникнали.

Установяването на истината относно фактите, релевантни за данъчните и осигурителни права и задължения, става чрез доказването. Процесът на доказване е основна част от развитието на административното производство. Той включва както процесите по събиране на доказателствен материал, така и преценката и анализа му.

ДОКАЗВАНЕ, ДОКАЗАТЕЛСТВА И ДОКАЗАТЕЛСТВЕНИ СРЕДСТВА

Доказването е съвкупност от процесуални действия на органите по приходите и лицето, от чието име или срещу което е образувано производство по ДОПК, на решаващия орган и съда, насочени към установяване на истината относно фактите, релевантни за данъчните и осигурителни задължения на лицата.

Доказването на фактите, релевантни за решаване на случая, се извършва по реда и със средствата, предвидени в ДОПК, като субсидиарно приложение за неуредените случаи намира АПК, а за производствата пред съд – за неуредените от АПК въпроси, както и относно допустимостта на доказателствата – ГПК (виж § 2 от ДР на ДОПК и чл. 144 и 171 от АПК).

В производството по издаване на ревизионен акт, акт за прихващане и възстановяване, регистрация за целите на ЗДДС, и др. производства доказването е процес на установяване на истината за относимите към съответното производството факти и връзките между тях, в резултат на което обективно да бъде установен размерът на задълженията за данъци и задължителни осигурителни вноски на лицата, липсата или наличието на основание за прихващане на суми и техния размер, наличието на задължение за регистрация по ЗДДС за определено лице и моментът в който същото възниква и пр.

II. ДОКАЗАТЕЛСТВА

1. Същност

ДОПК не регламентира същността на доказателствата, поради което субсидиарно приложение в случая намират разпоредбите на АПК /чл. 37 от АПК, приложен съответно/.

В данъчно-осигурителния процес доказателства в производството по издаване на индивидуален административен акт могат да бъдат данни, които са свързани с

ДОКАЗВАНЕ, ДОКАЗАТЕЛСТВА И ДОКАЗАТЕЛСТВЕНИ СРЕДСТВА

факти и обстоятелства от значение за данъчните и/или осигурителни права или задълженията или законните интереси на заинтересованите/задължените лица и са установени по реда, предвиден в ДОПК.

Съгласно ДОПК са допустими всякакви доказателства, които са относими към предмета на производството, стига да са събрани по реда и със средствата, предвидени от ДОПК. Не са допустими единствено доказателства, получени чрез използване на специални разузнавателни средства.

2. Видове доказателства

а) писмени

Основно значение в данъчния процес имат **писмените доказателства** – първични документи /договори, фактури, транспортни документи, приемателни протоколи, рекламации, разписки/ и вторични - счетоводни записвания, отчет за приходи и разходи, дневници за покупки и продажби /Виж фиш I.V.10 „Писмени доказателства и протокол” и I.V.15 „Писмени обяснения и писмени обяснения от трети лица”/.

б) веществените доказателства – /предмети/ - в повечето случаи в данъчното производство ще се касае за компютърни системи и за технически носители на информация. /Виж фиш – I.V.18 „Веществени доказателства и веществени доказателствени средства”/.

в) гласните доказателства биват **устни обяснения на заинтересованото/ задълженото лице и свидетелски показания на трети лица**. Те не са доказателствено средство при извършване на проверки и ревизии. В данъчния процес същите са допустими само във фазата на съдебното производство – при съдебното обжалване на съответния акт.

III. НЕПОДЛЕЖАЩИ НА ДОКАЗВАНЕ ФАКТИ

Съгласно чл. 37, ал. 2 от АПК не подлежат на доказване:

- общоизвестните факти;
- фактите, за които законът формулира презумпция

ДОКАЗВАНЕ, ДОКАЗАТЕЛСТВА И ДОКАЗАТЕЛСТВЕНИ СРЕДСТВА

IV. ФАКТИ, ОПОВЕСТЕНИ В ПУБЛИЧНО ДОСТЪПНИ РЕГИСТРИ

Относно фактите, оповестени в публично достъпни регистри не следва да се изискват доказателства от задължените/проверяваните лица, освен в случаите, при които са налице достатъчно данни, които пораждат в органа по приходите извършващ проверката/ревизията основателно съмнение за истинността на документите, въз основа на които е извършено вписването.

V. ДОКАЗАТЕЛСТВЕНИ СРЕДСТВА

Доказателствените средства са източник на доказателства относно подлежащите на доказване в данъчно-осигурителното производство факти и обстоятелства, тоест средство или способ за събиране на информацията, формата, в която е материализирана информацията (доказателствата).

Съгласно чл. 39. от АПК фактите и обстоятелствата се установяват чрез обяснения, декларации на страните или на техни представители, сведения, писмени и веществени доказателствени средства, заключения на вещи лица и други средства, които не са забранени със закон, освен ако специален закон предписва доказването на някои факти и обстоятелства да се извърши и с други средства.

Протоколът, съставен по установения ред и форма от орган по приходите или служител при изпълнение на правомощията му, е доказателство за извършените от и пред него действия и изявления и установените факти и обстоятелства. (Виж Фиш 1.V.10 „Писмени доказателства и протокол”).

Експертни заключения - по инициатива на органа по приходите или по искане на субекта, когато за изясняване на някои възникнали в производството въпроси са нужни специални знания, каквито органът по приходите няма, се възлага експертиза (Виж Фиш 1.V.17 „Експертиза”).

**ДОКАЗВАНЕ, ДОКАЗАТЕЛСТВА И ДОКАЗАТЕЛСТВЕНИ
СРЕДСТВА**

Не се допускат доказателствени средства, които не са събрани или изготвени при условията и по реда, предвидени в ДОПК, или по реда, предвиден в специалните закони.

Внимание! Доказателствените средства, подлежащи на събиране в производството са тези, които са допустими, относими и необходими.

1. Допустими са тези, върху които органът по приходите има право да изгради своята преценка. Недопустими са тези, които не са предвидени в закона, или за които законът забранява използването им за доказаване на посочените от него факти. Така например свидетелските показания са недопустими в досъдебната фаза на административния процес. Недопустими са и доказателствени средства, при събирането на които е изпозван недопустим от закона способ за събиране (Виж Фиш I.V.2 „Събиране на доказателства”).

2. Относими са доказателствените средства, които имат значение за решаване на случая, тъй-като съдържат сведения за правно релевантни факти. Неотносими са тези, които не съдържат такива факти. Макар и допустими, неотносимите доказателства са ненужни и за това събирането им следва да се избягва, особено предвид разпоредбата на чл. 37, ал. 1, изречение второ на ДОПК, задължаваща органът по приходите да прецени и обсъди всички събрани доказателства.

3. Необходими са тези доказателствени средства, които носят данни за неустановени чрез други, вече налични, доказателствени средства. Нама да е необходимо доказателственото средство, когато по преписката вече са налични достатъчно други доказателствени средства за същите факти. Така например няма да необходимо събирането на всички издадени от ревизираното лице първични счетоводни документи, ако за тях се съдържат достатъчно данни в подваните от лицето отчети, дневници и т.н. В този случай събирането на първичния счетоводен документ ще е необходимо само, ако органът по приходите прецени, че ще оспори стопанската операция, отразена в същия или реши да предприеме допълнителни действия за неговата проверка. Ето защо не са необходими и представлява пример за лошо администриране събирането на доказателствени средства, налични в досието на лицето, страна в производството, или такива които органът по приходите може сам да изготви въз основа на данните в информационната система на НАП като подадени декларации, дневници, справки и т.н.

**ДОКАЗВАНЕ, ДОКАЗАТЕЛСТВА И ДОКАЗАТЕЛСТВЕНИ
СРЕДСТВА**

[Обратно към съдържанието на наръчника.](#)